TASAVALLAN PRESIDENTIN
KANSLIA

12.12.2018 Dnro TPK/200/2018

Eduskunnan
puolustusvaliokunnalle

HE 252/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi puolustusvoimista annetun lain 37 §:n, Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 16 §:n ja rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 10 ja 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt tasavallan presidentin kanslialta asiantuntijalausunnon otsikkoasiassa.

Esityksen keskeisenä sisältönä on puolustusvoimista annetun lain, Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain muuttaminen siten, että jatkossa sotilasvirkaan voitaisiin nimittää ja upseerin virkaan johtaviin opintoihin tai rajavartijan peruskurssille valita henkilö, jolla ei ole sellaista toisen valtion kansalaisuutta tai muuta turvallisuusselvityslaissa tarkoitettua ulkomaansidonnaisuutta, joka voi vaarantaa kansallista turvallisuutta tai maanpuolustusta.

Tasavallan presidentin kanslia pitää tärkeänä mainittuja lainmuutoksia kansainvälisen toimintaympäristön sisältäessä aivan uudenlaisia ja moniulotteisia uhkia kansalliselle turvallisuudelle. Myös ulkomaansidonnaisuudet, ml. kaksoiskansalaisuus, voivat yksittäisissä tapauksissa muodostaa uhan kansalliselle turvallisuudelle hallituksen esityksessäkin mainituista syistä. Tämän vuoksi on tarpeen saattaa voimaan sellainen lainsäädäntö, joka ennaltaehkäisee uhkia mahdollistamalla henkilön kaksoiskansalaisuuden merkityksen arvioimisen kansalliselle turvallisuudelle ennen hänen nimittämistään sotilasvirkaan tai valintaansa sotilasuraan johtaviin opintoihin.

Niin ikään tärkeää – jopa välttämätöntä – on, että sekä puolustusvoimia että rajavartiolaitoksen sotilasvirkoja koskeva sääntely toteutetaan yhtäläisin perustein ja samanaikaisesti. Lainvalmistelun aiemmassa

TASAVALLAN PRESIDENTIN KANSLIA
Mariankatu 2, 00170 Helsinki
Puh. 09 661 133 Faksi 09 638 247
www.presidentti.fi

valmisteluvaiheessa esillä olleet erillisratkaisut puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen sotilasvirkojen kaksoiskansalaisuuksista olisivat johtaneet eri hallinnonalojen sotilasvirkojen erilaiseen kohteluun ilman, että sille olisi ollut virkatehtävien hoidon kannalta hyväksyttyä perustetta.

Nyt käsiteltävänä olevista lainmuutoksista, joilla kaksoiskansalaisuus ja sen merkitys sotilasvirkaan sidotaan muihin ulkomaansidonnaisuuksiin, ei ole hallituksen valmisteluvaiheessa pyydetty tasavallan presidentin kanslian lausuntoa. Tasavallan presidentin kanslia toteaa, että valittu ratkaisu on asianmukainen. Kaksoiskansalaisuuden kategorinen kielto tai ns. vastavuoroisuusperiaate kaksoiskansalaisten kohdalla olisi muodostunut ongelmalliseksi kansainvälisten velvoitteiden vuoksi, ja vaatinut muun ohella erivapaussääntelyä.

Kytkettäessä kaksoiskansalaisuus turvallisuusselvityslain mukaiseen ulkomaansidonnaisuuksien arviointiin noudatetaan turvallisuusselvityslain säännöksiä arvioitaessa kaksoiskansalaisuuden merkitystä sotilasviran hoidolle. Arviointi on siten lakiin sidottua. Turvallisuusselvityslain soveltamisen tueksi ja yhdenmukaisten menettelyjen varmistamiseksi toimii myös arviointikriteerilautakunta. Sotilasvirassa toimivat kansallisen turvallisuuden ja maanpuolustuksen kannalta erittäin keskeisissä tehtävissä. Tämän vuoksi heidän soveltuvuutensa mainittuihin tehtäviin on oltava perusteellisesti arvioitua. Nyt käsillä olevat lainmuutokset mahdollistavat tämän.

**

Tasavallan presidentti toimii perustuslain mukaan puolustusvoimien ylipäällikkönä. Tasavallan presidentti nimittää upseerit sekä nimittää virkaan ja määrää tehtävään puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen ylimpiin virkoihin. Sotilasvirat voidaan pääosin täyttää niitä haettavaksi julistamatta.

Valtion virkamieslakiin tehty muutos (59 §) tulee voimaan 1.1.2019 lukien. Muutoksen jälkeen virkaan nimittämistä koskeva viranomaisen päätös tulee lähtökohtaisesti valituskelpoiseksi. Poikkeuksena ovat edelleen päätökset, joissa nimittämistoimivalta kuuluu tasavallan presidentille sekä päätökset, jotka koskevat ilman haettavaksi julistetun sotilasviran täyttämistä. Mainitut virkanimityspäätökset ovat jatkossakin valituskelvottomia. Nyt käsiteltävänä olevat lainmuutokset eivät tuo muutosta sotilasvirkoja koskevien nimityspäätösten valituskelpoisuuteen.

Päivi Pietarinen
Oikeudellinen neuvonantaja